

ученого, зокрема, вельми цікавим було б зобразити його життя і діяльність у Ніжині крізь призму взаємин із його вчителями й колегами з науково-дослідної кафедри, а також місцевого інституту народної освіти, де молодий учений спершу навчався, а згодом викладав. Загалом, особистісні стосунки К.Т. Штеппи з його оточенням різного часу, а також дослідження приватного життя вченого значно збагатили б монографію. На жаль, саме під цим кутом К.Т. Штеппа авторами книги характеризується найменше.

Однак, зазначені зауваження – це швидше напрями подальшого дослідження персоналії К.Т. Штеппи. Зокрема, цілком недослідженим на сьогодні є історіографічний доробок ученого. Це дослідження із загальної історії, історії релігії, української етнології, зарубіжної радянології та звичайно ж сходознавства – візантиністики й антикознавства елліністичної доби, найбільш цінної частини його наукової спадщини, написаної до методологічного зламу 1930–х років, а відтак – витримані в руслі передової на той час наукової традиції дослідження.

Головне ж, що можна сказати про монографію Ігоря Верби та Михайла Самофалова “Історик Кость Штеппа: людина, вчений, педагог” – автори першими познайомили читача з цілісною (хоча й не цілком завершеною) біографією раніше замовчуваного українського вченого – суперечливою, але яскравою; з неодмінними життєвими злетами, розчаруваннями, творчими досягненнями, гіркою втрат тощо.

Гадаємо, це не остання публікація, що стосуватиметься особи К.Т. Штеппи. Як правило в історіографії поява “сигнальної” персоналістичної розвідки завжди спричинює ланцюгову реакцію – заповнення лакун у біографії, введення до наукового обігу нових документів, переосмислення раніше дослідженого; врешті-решт – до нового, більш повного та більш якісного цілісного біографічного дослідження. Так було, наприклад, з постаттю видатних українських істориків ХХ ст. Михайла Грушевського, Наталії Полонської-Василенко, Олександра Оглоблина; сподіваємося, що так буде і з постаттю Костя Штеппи.

Ігор СИТИЙ
(Чернігів)

Дворянська печатка початку ХІХ ст. з Липового Рогу

13 вересня 2009 р. автор цього повідомлення був ознайомлений із матрицею печатки, що була знайдена у с. Липів Ріг Ніжинського району Чернігівської обл. і зараз зберігається у приватній колекції.

Матриця виготовлена з жовтого металу, овальна, розміром 28×24 мм, товщиною 3 мм, ручка відламана; артефакт, ймовірно, пошкоджений полум'ям.

Містить зображення: в овальний сталевий щит вписаний срібний ромб із літерами “Г Б” (або “І Б”); над щитом – високий капелюх, прикрашений плюмажем; обабіч щита – арматура; по колу 2 написи, поділені гілкою: “Вѣра богу” – “Вѣрность царю”. Вгорі на торці для позначення верха печатки викарбуваний знак “^” – щоб запобігти неправильному відтиску. Висота літер – 1 мм.

Символіка зображення на матриці досить красномовна і дозволяє означити її власника за соціальним станом як військовослужбовця. Стилістика зображення відповідає початку ХІХ ст. На жаль, спроби номенувати власника печатки поки результату не дали – ані серед власників села, ані серед місцевого дворянства особи із зазначеними ініціалами в першій половині ХІХ ст. не зафіксовано.

Знайдена на території с. Ліпів Ріг дворянська печатка (ліворуч) і її відтиск (праворуч)

Іван ДИВНИЙ
(Київ)

Зачин до виконання спільної науково-практичної пам'яткознавчої програми “Некрополь професури Ніжинської вищої школи”

13 травня 2010 р. у Ніжині на території колишнього Грецького кладовища (сучасне Центральне міське Троїцьке кладовище) відбулося освячення відремонтованого надгробку на могилі колишнього виклада й завідувача бібліотеки Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М.В. Гоголя, вченого-антикознавця міжвоєнної доби В'ячеслава Костянтиновича Пухтинського. Ця акція – своєрідна “перша ластівка” в межах виконання започаткованої наприкінці 2009 р. спільної програми Центру пам'яткознавства НАН України і УТОПК та Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя з дослідження й упорядкування поховань викладацького складу закладів Ніжинської вищої школи (НВШ) – від Гімназії вищих наук князя Безбородька до сучасного університету. Не секрет, що від 1820–х років, коли був заснований перший із закладів НВШ, частина викладачі, особливо професорів, знайшла спочинок у ніжинській землі, здебільшого якраз на Грецькому кладовищі. Декотрі з них після виходу у відставку залишалися доживати віку в Ніжині. На жаль, більшості їх могил не збереглося – практично всі вони зникли після більшовизації суспільного життя й свідомості; байдуже ставлення до пам'яті предків зруйнувало руками декласованих морально “гвинтиків державної машини” надгробки, зрівняло із землею могили, викреслило частину імен поважних і заслужених достойників свого часу (й не тільки – декотрі з них є знайомими вченими й нині!). Тому й стало на часі питання про відновлення цієї пам'яті.